

MILJÖPROGRAM FÖR OCKELBO KOMMUN

Bygg & Miljö
Ockelbo kommun
2013

BAKGRUND

Varför ska kommuner ta fram lokala miljömål?

Riksdagen har tagit beslut om svenska miljömål med inriktningen att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de flesta av de stora miljöproblemen är lösta. Det finns inga formella krav för kommuner att ta fram lokala miljömål, men förväntningarna på kommunernas deltagande i miljömålsarbetet är stora. För att vi ska nå miljökvalitetsmålen behöver alla aktörer, såsom riksdag, regering, myndigheter, länsstyrelser, kommuner, företag, frivilliga organisationer och enskilda individer engagera sig och ta sin del av ansvaret. Kommunerna är här mycket viktiga, då det är kommunerna som till stor del har instrumenten att arbeta med miljömålen lokalt. Det kommunala miljömålsarbetet är numera omfattande och de flesta kommuner arbetar med egna miljömål.

Processen

Bygg- och miljönämnden fick på Kommunstyrelsens sammanträde den 30 november 2009 uppdraget att utarbeta förslag till lokala miljömål för Ockelbo kommun. Förslag till Miljöprogram för Ockelbo kommun har arbetats fram i en arbetsgrupp bestående av tjänstemän från Bygg & Miljö, Yekta Destlund, Anna Hansson och Charlotta Ryd. Arbetet har förankrats i en styrgrupp bestående av politiker från Kommunstyrelsen och Bygg- och miljönämnden, Magnus Jonsson (KS), Marit Rempling (KS), Sune Lang (BMN) och Ola Engström (BMN).

FUNKTION OCH SYFTE

Miljöprogram för Ockelbo kommun beskriver Ockelbo kommuns miljömålsarbete. Det visar vad vi ska göra på lokal nivå för att nå de nationella miljökvalitetsmålen, samtidigt som vi arbetar mot vår Vision 2020.

Miljöprogrammet är ett styrdokument för kommunens verksamheter och bolag. Det ska ingå som ett underlag i verksamhetsplanering, budget- och investeringsprogram. Målgrupp är politiker och tjänstemän inom kommunkoncernen.

Innehåll och förhållande till andra styrdokument

Miljöprogrammet beskriver huvuddragen i kommunens miljömålsarbete. Här finns kommunens lokala miljömål samlade, här beskrivs vilka frågor vi prioriterar i miljömålsarbetet samt vilka styrdokument som är aktuella för arbetet.

Ockelbo kommun har antagit och arbetar med flera strategiska styrdokument som tillsammans täcker in en stor del av de frågor som berörs av de nationella miljömålen. Styrdokumenterna behandlar olika frågor och ämnesområden, men Miljöprogrammet sammanfattar och håller ihop miljöfrågorna i dessa dokument. Miljöprogrammet är med andra ord ett koncentrat av kommunens styrdokument utifrån ett miljömålsperspektiv.

Merparten av målen är hämtade från redan beslutade dokument, som Energieffektiviseringsstrategin, Naturvårdsprogrammet, Översiktsplanen och Renhållningsordningen. Under vissa mål har det dock saknats en tydlig målformulering. Utifrån viljeinriktningar samt åtgärder i de olika programmen har därför nya mål formulerats. Vissa mål i programmen har även formulerats om för att göra dessa uppföljningsbara. Miljöprogrammet kommer att uppdateras allteftersom nya styrdokument tas fram som berör miljöområdet.

Tidsram och revidering

Miljöprogrammet ska ge en aktuell bild över kommunens miljömålsarbete, innehåll och mål uppdateras därför när nya styrdokument tas fram eller omarbetas. Översyn av Miljöprogrammet och aktuella mål görs även när nya regionala och nationella miljömål antas. Miljöprogrammet är på så sätt ett ”levande” dokument och har därmed ingen bestämd tidsram. Varje år ska en översyn av miljöprogrammet göras. Mål som uppnåtts ska tas bort och nya mål från tillkommande styrdokument som påverkar Miljöprogrammet ska läggas till. En mer djupgående revidering bör göras vart tredje år, med början år 2016.

Krav på strategiska planer inom miljömålsområdet

Eftersom kommunens lokala miljömål formuleras i samband med att olika strategiska styrdokument tas fram eller omarbetas, ska ett miljömålsperspektiv alltid finnas med i arbetet med dessa dokument. Viktiga utgångspunkter är de nationella och regionala miljömålen samt tidigare lokala mål. De strategiska styrdokumenterna inom miljöområdet ska bygga på en analys av vilka frågor som är prioriterade för Ockelbo kommun och vilka åtgärder som ger störst måluppfyllelse. Formulerade mål ska om möjligt vara uppföljningsbara och beröra verksamheter som kommunen kan styra över.

Barn-, genus- och mångfaldsperspektiv är viktigt i all kommunal planering och ska vägas in i arbetet med kommunens styrdokument inom miljöområdet. På ett övergripande plan genomsyrar barnperspektivet miljömålsarbetets grundläggande syfte – att lösa de stora miljöproblemen till nästa generation.

I arbetet med kommunens styrdokument ska även synpunkter från medborgare och olika aktörer i kommunen beaktas. Vilka forum och former som väljs för denna dialog anpassas efter vilka som berörs av olika frågor och i vilken omfattning. Det är dock angeläget att andra aktörer involveras i detta arbete.

Avgränsning

Miljöprogrammet utgår från Sveriges miljö kvalitetsmål och avgränsningen utgår från de frågor som ingår i de nationella miljömålen. Inom vissa områden har kommunen även gjort prioriteringar utifrån ett lokalt perspektiv.

Upplägg - Fokusområden

Miljöprogrammet är indelat i fem fokusområden. De fem fokusområdena täcker in 14 av de nationella miljö kvalitetsmålen enligt bilden nedan. Uppdelningen ger dock en förenklad bild, i verkligheten är flera miljömål relevanta inom mer än ett fokusområde.

Fokusområde Nationella miljö kvalitetsmål

Klimat	Begränsad klimatpåverkan
Biologisk mångfald	Levande skogar Ett rikt odlingslandskap Ett rikt växt och djurliv Myllrande våtmarker
Vatten	Ingen övergödning Grundvatten av god kvalitet Bara naturlig försurning Levande sjöar och vattendrag
Giftfri miljö	Giftfri miljö Skyddande ozonskikt Frisk luft
God bebyggd miljö	God bebyggd miljö Säker strålmiljö

Översikt över styrdokument

Varje fokusområde inleds med en övergripande beskrivning av målområdet. Målen finns samlade i tabeller under varje område. Tabellen är indelad i sex kolumner. Första kolumnen visar numret på målet. Andra kolumnen visar vilket styrdokument som målet kan härledas till. Namnen på styrdokumenterna har förkortats och de står för:

ÖP = Översiktsplanen
NP = Naturvårdsprogrammet
EES = Energieffektiviseringsstrategin
RO = Renhållningsordningen

Tredje kolumnen är målformuleringen och fjärde vilka miljö kvalitetsmål som främst berörs. Femte kolumnen vilka nämnder som är ansvariga för målet. Sjätte kolumnen visar när målet ska vara uppfyllt.

Uppföljning

Ansvariga nämnder och bolag redovisar i delårsbokslutet och bokslutet hur man arbetat med målen under året.

Klimat

Begränsad klimatpåverkan

Den globala medeltemperaturen fortsätter att stiga och den senaste tioårsperioden var den varmaste på 150 år. Koncentrationen av koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären ökar också stadigt eftersom de globala utsläppen de senaste åren har ökat. De största källorna för utsläpp av koldioxid är energiförsörjning och transporter, medan jordbruket och avfallsupplagen står för den största delen av metanutsläppen. Det nationella målet är att begränsa den globala höjningen av årsmedeltemperaturen till högst två grader för att minska risken för farlig klimatpåverkan.

Om den globala medeltemperaturen inte ska stiga mer än 2° C jämfört med förindustriell nivå, krävs att de globala utsläppen av växthusgaser vid mitten av detta sekel begränsas till ungefär 16–18 Gigaton CO₂e per år. Det motsvarar ett utsläpp per person på 2 ton CO₂e per år med en förväntad världsbefolkning år 2050 på 9 miljarder. Mot slutet av detta sekel bör utsläppen per person begränsas till under 1 ton CO₂e per år. Gävleborgaren i genomsnitt genererar ett utsläpp på 7,4 ton CO₂e per år. Om man även räknar med utsläppen som konsumtionen av importerade varor minus effekten av varuexporten genererar, så ökar utsläppen med ytterligare ca 3 ton per person. Enligt de beräkningar som gjorts är det inte möjligt att nå tvågradersmålet med i dag beslutade eller planerade styrmedel och ytterligare kraftfulla insatser behövs.

Nr	Ref.	Målformulering	Miljökvalitetsmål	Nämnd	Tid
1	ÖP	Transportsystemet förändras successivt mot mer miljöanpassade transportslag och ett resurssnålare samhälle	Begränsad klimatpåverkan	Alla nämnder Ockelbogårdar Ockelbo vatten	2020
2	ÖP	Ockelbo tätort skall vara lättillgängligt på de gåendes och cyklandes villkor och ha ett sammanhållet gång- och cykelvägnät.	Begränsad klimatpåverkan God bebyggd miljö	KS BMN	2025
3	ÖP	Möjligheten till goda kommunikationer är en del av vår livskvalitet i Ockelbo kommun med såväl, Norra Stambanan som väg 272 och vi ska verka för ett långsiktigt hållbart transportsystem där människor och natur inte tar skada.	Begränsad klimatpåverkan God bebyggd miljö	KS BMN	2020
4	ÖP	Resandet med kollektivtrafiken ökar genom att buss- och tågtrafik utvecklas till ett effektivt och attraktivt system. (basår 2012)	God bebyggd miljö Begränsad klimatpåverkan	KS BMN	2020
5	EES	2020 ska energianvändningen för kommunala fastigheter effektiviseras med 35 % jämfört med utgångsåret 2009.	Begränsad klimatpåverkan	Alla nämnder Ockelbogårdar Ockelbo vatten	2020
6	EES	2014 ska all uppvärmning av kommunala fastigheter vara fossilfri.	Begränsad klimatpåverkan Frisk luft Bara naturlig försurning	KS Ockelbogårdar BMN	2014
7	EES	2014 ska kommunala fastigheter/verksamheter energieffektiviserats med 17 % jämfört med 2009.	Begränsad klimatpåverkan	Alla nämnder Ockelbogårdar Ockelbo vatten	2014
8	EES	2014 ska alla kommunens personbilar vara miljöklassade.	Begränsad klimatpåverkan Frisk luft	Alla nämnder Ockelbogårdar Ockelbo vatten	2014
9	EES	2020 ska andelen förnybar energi inom transportsektorn vara 10 %.	Begränsad klimatpåverkan	Alla nämnder Ockelbogårdar Ockelbo vatten	2020
10	EES	Bränsleförbrukning i kommunens fordonsflotta ska minska med 5 % till 2014.	Begränsad klimatpåverkan	Alla nämnder Ockelbogårdar Ockelbo vatten	2014
11	ÖP EES	Senast 2014 ska en kommunövergripande klimat- och energistrategi tas fram.	Begränsad klimatpåverkan	KS BMN	2014

Biologisk mångfald

Levande skogar

Skogen omfattar två tredjedelar av Sveriges landyta. Begrepp som urskog, naturskog och kulturpåverkad skog används ofta för att beskriva graden av påverkan på ett skogsområde. Utvecklingen från mer urskogs- och naturskogsartat skogslandskap till mer kulturskogsartat skogslandskap har medfört att många arter inte kan bevaras i livskraftiga populationer. Hot mot mångfalden i skogslandskapet är bl.a. avverkning, uteblivna bränder, vägar, dikning, gödning och luftföroreningar.

Skogen täcker ca 80 % av Ockelbo kommuns yta. Skogen är idag och har historiskt sett varit av stort värde för kommunen. Idag finns här både naturvärden värda att bevara, värden för turismverksamheten att utveckla, samt inte minst produktionsvärden för uttag av timmer, massaved och biobränsle. Kommunen har goda förutsättningar för rekreation med många fina skogsmarker. Bär, svamp, jakt och fiske är av stort intresse både för invånare i kommunen samt för fritidshusägare och turister. Att ta vara på skogen och vad den har att ge är därför för kommunen viktiga frågor.

Ett rikt odlingslandskap

Jordbruk har bedrivits i nästan 6000 år i Sverige. Olika brukningsmetoder har i kombination med skilda naturförhållanden skapat en rik variation av biotoper och arter. Hoten mot mångfalden i odlingslandskapet är många och för att bevara det krävs ett fortsatt livskraftigt jordbruk och fortsatt hänsyn till landskapets natur- och kulturvärden. Ekologisk odling och närproducerade livsmedel är viktiga delar för bevarandet av odlingslandskapet.

Odlingslandskapet i kommunen uppgår till ca 3 % av den totala ytan. Eftersom den totala åkerarealen i kommunen är relativt liten, blir den desto mer värdefull att bevara. Jordbruksmarkerna runt tätorterna Ockelbo, Lingbo och Åmot i kommunen har länge utnyttjats och dessa marker hyser idag både intressant flora och välbevarade gårdsmiljöer. Dock finns problem med att arealen jordbruksmark minskar på grund av nedläggning av gårdar och minskat djurantal i kommunen.

Ett rikt växt- och djurliv

Att hindra förlusten av biologisk mångfald är en av de verkligt stora utmaningarna för vår tid. Över hela världen minskar utbredningen av viktiga ekosystem och av vilda växter och djur. Förändrad markanvändning och intensivt brukande är de främsta orsakerna till minskad biologisk mångfald. Modernt skogs- och jordbruk har lett till att det bara finns fragment kvar av många artrika miljöer, som till exempel gammal skog, ångar och våtmarker.

Inom Ockelbo kommun finns en stor mångfald av arter. Det finns arter som är vanliga och arter som är sällsynta och hotade, vilka är upptagna på så kallade rödlistor. Dessutom finns signalarter och fridlysta arter. Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med inventeringar, åtgärdsprogram och övervakning av hotade arter.

Myllrande våtmarker

Ett av de miljö kvalitetsmål som uppvisar mest negativ utveckling är Myllrande våtmarker. Hot mot våtmarkerna och dess känsliga arter är bland annat torvbrytning, utbyggnad av vindkraft, infrastruktur, terrängkörning, klimatförändringar, påverkan från jord- och skogsbruk, dikning och upphörande av traditionell hävd som våtmarksslätter.

I de västra och sydöstra delarna av kommunen finns flera skyddsvärda våtmarksområden. Våtmarkerna är viktiga att bevara bland annat på grund av att de har stor betydelse för vattnets kretslopp, minskar övergödningen, binder tungmetaller, bekämpningsmedel samt partiklar och kan lagra kol i torven och på så sätt bidra till minskad växthuseffekt.

Nr	Ref.	Målformulering	Miljö kvalitetsmål	Nämnd	Tid
12	ÖP	Stora opåverkade områden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär.	Levande skogar Ett rikt växt- och djurliv	KS BMN	2020
13	ÖP	Kommunen ska verka för att Rönnåsen skyddas som naturreservat utifrån områdets höga naturvärden samt friluftslivets behov av rekreationsområde.	Levande skogar	KS BMN	2020
14	ÖP	Brukningsvärd jordbruksmark bör inte i första hand tas i anspråk, för bebyggelse mm, om en från samhällets synpunkt likvärdig lösning ur bland annat ekologisk och ekonomisk synpunkt kan åstadkommas på annan mark.	Ett rikt odlingslandskap	KS BMN	2020
15	ÖP NP	Arealen av hävdad slättermark ska öka. (basår 2012)	Ett rikt odlingslandskap	KS BMN	2020
16	ÖP NP	Arealen av stödberättigad betesmark ska öka. (Basår 2012)	Ett rikt odlingslandskap	KS BMN	2020
17	ÖP NP	Kommunens inköp av närproducerade livsmedel ska öka, för att 2015 utgöra minst 5 % av det totala inköpet av livsmedel.	Ett rikt odlingslandskap	Alla nämnder	2015
18	NP	De i kommunen förekommande växt- och djurarter ska ges möjlighet att kvarleva i reproducerande stammar.	Ett rikt växt- och djurliv	KS BMN	2020
19	NP	Kommunen ska verka för en lokal och objektiv kunskapsspridning och förvaltning av rovdjur.	Ett rikt växt- och djurliv	KS UKN BMN	2020
20	NP	Kommunens förskolor och skolor ska fortsätta att utveckla utomhuspedagogik.	Ett rikt växt- och djurliv	UKN BMN	2015
21	NP	Våtmarker av klass 1 ska behålla sina höga naturvärden och därmed sin klassning (basår 2012).	Myllrande våtmarker	KS BMN	2020

Vatten

Levande sjöar och vattendrag

Sverige är ett av världens sjörikaste länder. Sedan 2004 är Sverige indelat i fem vattendistrikt med en vattenmyndighet i varje. Vattenmyndigheterna har tagit fram åtgärdsprogram för varje vattendistrikt som redovisar vad kommuner och myndigheter behöver göra för att uppnå miljö kvalitetsnormerna så att vattenförekomsterna uppnår god ekologisk-, kemisk- och kvantitativ status. Vattenfrågorna har hög prioritet och arbete med att införliva vattendirektivet bedrivs.

Inom Ockelbo kommun finns 226 sjöar och tjärnar (större än 1 ha) och den totala sjöarealen är 6300 ha. Den totala längden på bäckar och åar är ca 250 km. För att nå god ekologisk status i sjöar och vattendrag behöver vi komma tillrätta med försurnings- och övergödningsproblem, minska spridningen av miljögifter samt skydda vattenlevande djur och växter.

Ingen övergödning

Övergödning är en konsekvens av ökad tillförsel av näringsämnen, främst fosfor och kväve, till ett akvatiskt ekosystem. Näringsämnen kan släppas ut från olika verksamheter, bland annat kommunala avloppsreningsverk, enskilda avlopp, industrier och jordbruksmark.

Naturförhållandena i Gävleborgs län gör att problemet med övergödning generellt inte är lika stort som på vissa håll i södra Sverige, där jordarna är mer bördiga och näringsrika. Lokalt kan dock kraftigt övergödda vatten förekomma. Övergödningsproblem finns i några av

kommunens sjöar och vattendrag. Tillsynsarbete vad gäller kommunala reningsverk och jordbruksverksamheter pågår kontinuerligt samt ett omfattande arbete med inventering och krav på förbättringar av enskilda avlopp. Dock kvarstår mycket arbete.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet räcker inte alltid till på alla ställen där det behövs. Tätorter och områden med fritidsbebyggelse vid kusten är exempel på platser där det kan råda brist på naturligt grundvatten. Bekämpningsmedel och nitrat förekommer som föroreningar i grundvattnet och uppträder främst i befolknings- och jordbrukstäta områden. Förorenad mark orsakar lokalt en kraftig påverkan på grundvattnet. För att nå god grundvattenstatus behövs skyddsområden för större vattentäkter. Geologiska formationer behöver skyddas eftersom de är viktiga för grundvattenbildning.

Inom Ockelbo kommun finns de största grundvattentillgångarna i de större grusåsarna, Järboåsen, Åmotåsen och Ockelboåsen (Enköpingsåsen). De senaste åren har vattenfrågorna aktualiserats eftersom rester av bekämpningsmedel upptäckts. För att skydda och bevara vattentillgångarna upprättas vattenskyddsområden. Här återstår en hel del att göra bland annat att ta fram fler vattenskyddsområden för kommunens vattentäkter och även uppdatera föreskrifter för befintliga vattenskyddsområden. Det är även viktigt att vid planering av markanvändningen beakta alla viktiga vattenförekomster, även de som idag inte är kommunala vattentäkter.

Bara naturlig försurning

Den största källan till försurningen i Sverige är förbränning av fossila bränslen. De skandinaviska urbergsmaterialerna erbjuder ett dåligt skydd mot nedfallet av sura luftföroreningar. Försurningen medför en generell minskning av artrikedomen. Kalkning är en metod för att motverka de skador försurningen orsakat växt- och djurlivet i sjöar och vattendrag. Försurningssituationen har förbättrats avsevärt under de senaste 10-20 åren i och med att utsläppen av försurande ämnen har minskat men återhämtningen går sakta.

Vattnen inom kommunen kan generellt beskrivas som försurade eller svagbuffrade i de högre områdena. I Ockelbo kommun har arbetet med att motverka försurning pågått sedan 1984. Idag kalkas enbart ca en fjärdedel av de sjöar som kalkades från början.

Nr	Ref.	Målformulering	Miljökvalitetsmål	Nämnd	Tid
22	ÖP	Det ska finnas livskraftiga bestånd av våra viltstammar av fisk och andra vattenlevande organismer.	Levande sjöar och vattendrag Ett rikt växt- och djurliv	KS UKN BMN	2020
23	ÖP	Vattenområden som är känsliga ur ekologisk synpunkt skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.	Levande sjöar och vattendrag	KS BMN	2020
24	ÖP	Kommunens ska arbeta i enlighet med vattendirektivets åtgärdsprogram	Levande sjöar och vattendrag Grundvatten av god kvalitet	KS BMN Ockelbo Vatten	2015
25	ÖP	Dricksvattenförsörjningen ska prioriteras och skyddas i konkurrens med andra intressen.	Grundvatten av god kvalitet	KS BoM Ockelbo Vatten	2020
26	ÖP	Områden intressanta för dricksvattenproduktion ska ha ett långsiktigt skydd.	Grundvatten av god kvalitet	KS BMN Ockelbo Vatten	2020
27	ÖP	Alla befintliga vattentäkter i kommunen ska ha ändamålsenliga skyddsföreskrifter samt miljödömd för vattenuttag.	Grundvatten av god kvalitet	KS BMN Ockelbo Vatten	2017
28	ÖP	Avloppsvatten och dagvatten omhändertas och behandlas så att vattenkvalitet, produktionsförmåga och biologisk mångfald i kommunens sjöar och vattendrag förbättras.	Ingen övergödning Levande sjöar och vattendrag Ett rikt växt- och djurliv	KS BMN Ockelbo Vatten	2020
29	ÖP NP	År 2020 ska minst 50 % av de bristfälliga enskilda avloppen med WC vara åtgärdade.	Ingen övergödning	BMN Ockelbo Vatten	2020
30	ÖP NP	År 2017 ska samtliga enskilda avlopp med WC, som anlades före år 2000, vara inventerade.	Ingen övergödning	BMN	2017
31	ÖP NP	Vatten och mark försuras inte genom nedfall av föroreningar eller av markanvändningen. Grundläggande kemiska och biologiska processer upprätthålls, genom att kalkning sker där behov finns.	Bara naturlig försurning	KS BMN	2020

Giftfri miljö

Giftfri miljö

Fortfarande saknas mycket kunskap om vilka egenskaper hos kemikalier och föroreningar som påverkar människors hälsa och miljön. Därför är riskerna svåra att begränsa. Vissa kemiska ämnen har dock välkända negativa effekter på både vår hälsa och miljön. När kemiska produkter, varor och byggnader med mera tillverkas, används och skrotas, kommer de kemiska ämnena ut i miljön. Det är då risken finns att människorna utsätts för dem. På vissa platser, till exempel där industrier och bensinstationer har legat, är det särskilt stora mängder föroreningar i marken.

I Ockelbo kommun finns enligt Länsstyrelsen Gävleborgs inventering ca 100 förorenade områden. Fem av dessa områden är nedlagda kommunala deponier. Andra förorenade områden inom Ockelbo kommun är främst platser med nedlagda industrier samt delar av järnvägsnätet. Påverkan på omkringliggande miljöer från dessa förorenade områden varierar i omfattning.

Kemikalier finns även i den mat vi äter. Det kommunövergripande målet att ”All kost som produceras och serveras i kommunens regi tillagas från grunden” har lett till att skolorna i Ockelbo tagit fram ett mätbart mål med fokus på ekologiska och närodlade råvaror.

Avfall från verksamheter och hushåll kan bidra till att skadliga ämnen hamnar i närmiljön om de inte omhändertas på korrekt sätt. Ockelbo kommun är medlem i Gästrikre Återvinnare och

2011 togs den nya renhållningsordningen. Syftet med renhållningsordningen är att avfallshanteringen sköts på ett korrekt sätt inom kommunen.

Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skyddar livet på jorden genom att filtrera bort en del av den skadliga UV-strålningen från solen. Därför innebär det en fara när ozonskiktet tunnare ut. Hos människor ökar risken för till exempel hudcancer, nedsatt immunförsvar och starr. I miljön kan ekosystem på land och i vatten skadas, liksom jordbruksgrödor och skog. Också olika material kan ta skada av för mycket UV-strålning.

Det är möjligt att nå miljökvalitetsmålet inom en generation med redan vidtagna och planerade åtgärder. Lagar och regleringar på nationell och internationell nivå har varit helt avgörande för att utsläppen minskat. Inga lokala miljömål har därför formulerats för detta mål.

Frisk luft

Luftföroreningar påverkar människors hälsa på många sätt och medför i medeltal flera månaders förkortad livslängd. Skogens träd och jordbrukets grödor skadas av ozon vilket medför stora kostnader. Luftföroreningar påverkar också material som metall, gummi, plast och kalksten så att de bryts ned snabbare. Därigenom skadas till exempel byggnadskonstruktioner och föremål som är kulturhistoriskt värdefulla.

De lokala utsläppen kommer framför allt från vägtrafiken, arbetsmaskiner och uppvärmning. Utöver dessa finns ett antal större verksamheter och värmeanläggningar i Ockelbo kommun vilka bidrar med emissioner till luften. Användandet av olja för uppvärmning har sjunkit. Trots det bedöms det inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till år 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Ockelbo kommun har gått med i Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund för att med hjälp av mätningar, inventeringar av spridningskällor och spridningsmodeller övervaka luftmiljön.

Nr	Ref.	Målformulering	Miljö kvalitetsmål	Nämnd	Tid
32	ÖP	De nedlagda förorenade områden enligt klass 1 och 2 ska identifieras och klassas.	Giftfri miljö	BMN	2020
33	ÖP RO	De prioriterade kommunala deponierna i renhållningsordningen ska åtgärdas, så att den negativa påverkan på miljön minimeras.	Giftfri miljö	KS BMN	2020
34	ÖP	Skadliga och miljöfarliga föroreningar tillförs inte avloppssystemet i den omfattning att det förorsakar olägenheter.	Giftfri miljö	BMN Ockelbo Vatten	2020
35	RO	Det farliga avfallet från hushållen och verksamheter ska hanteras och omhändertas på ett, utifrån lagstiftningen, korrekt sätt.	Giftfri miljö	BMN	2020
36	EES	Alla kommunala fastigheter med oljeuppvärmning är konverterad till någon typ av förnyelsebar energi till 2014	Begränsad klimatpåverkan Frisk luft Bara naturlig försurning	KS Ockelbogårdar BMN	2014
37	NP	Kommunens inköp av ekologiska livsmedel ska utgöra minst 35 % av det totala inköpet av livsmedel 2015	Ett rikt odlingslandskap Giftfri miljö	Alla nämnder	2015

God bebyggd miljö

God bebyggd miljö

Det nationella målet är att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Den fysiska planeringen är ett viktigt styrmedel för att uppnå en god bebyggd miljö. I många tätorter minskar grönområden till följd av exploatering och annan förändring i markanvändningen. Transporter har stor miljöpåverkan, inte minst i tätorter, och det krävs program och strategier för att minimera transporternas negativa konsekvenser. Stora delar av det byggda kulturarvet förstörs successivt genom rivning eller okänsliga ombyggnader. Även tätortsutbyggnad och förändringar inom infrastruktur, jordbruk och industri utsätter byggnader och kulturlandskapet för ett stort förändringstryck. Program och strategier för tillvaratagande och utveckling av dessa värden ger underlag för att i den fysiska planeringen och samhällsbyggandet hantera dessa frågor.

I Ockelbo kommun har en ny kommunövergripande översiktsplan arbetats fram som på en övergripande nivå reglerar mark- och vattenanvändningen i kommunen. Kommunen har även antagit ett tematiskt tillägg till översiktsplanen gällande utbyggnaden av vindkraften, tillägget antogs av KS i oktober 2010. Där framgår hur och var kommunen anser att utbyggnaden av

vindkraften ska förläggas. Men det finns andra områden där planer behöver tas fram eller uppdateras. Energiplanen som anger hur kommunen främjar hushållningen med energi samt verkar för en säker och tillräcklig energitillförsel är från 1994. Det finns även mycket kulturhistoriska värden i kommunen men informationen kring dessa är bristfällig, och detta skulle behöva lyftas.

De viktigaste grundvattenmagasinen i Sverige finns på de flesta håll i sand- och grusavlagringar. Rullstensåsarna i Ockelbo kommun är viktiga vattentäkter och det kommunala vattnet tas ur dessa. Kommunen är relativt glest befolkat men mycket av bebyggelsen ligger på eller i nära anslutning till rullstensåsar, vilket kan påverka grundvattenkvaliteten. Ett annat exempel på motstående intresse som kan påverka grundvattenkvaliteten är utvinnande av grus. Pågående grustäkt innebär en risk för förorening av grundvattnet t.ex. genom oljespill. I Gävleborgs län togs totalt cirka 461 000 ton naturgrus ut i viktiga grundvattenområden under år 2009. Under 1989-1990 togs en vattenöversikt över kommunen fram. Rapporten är en sammanställning över uppgifter om yt- och grundvatten i kommunen som kan användas vidare i den kommunala planeringen. Gästrike Vatten har nu påbörjat arbetet med en ny vattenförsörjningsplan. Alla vattenförekomster i kommunen har identifierats och det återstår nu att prioritera och skydda områdena.

Människor tillbringar huvuddelen av sina liv inomhus. Därför har inomhusmiljön stor betydelse för människors hälsa. Inomhusmiljön påverkas av hur byggnaden är utformad, installationer och material. Den påverkas också av hur byggnaden används, underhålls och sköts. Med den omfattning de inomhusmiljörelaterade hälsoproblemen har idag kommer målet, att byggnader och deras egenskaper år 2020 inte ska påverka hälsan negativt, inte att nås inom utsatt tid.

I de kommunala avloppsreningsverken i Sverige bildas varje år ca 1 000 000 ton avloppsslam. Dessutom kan reningsverken tillföras slam från enskilda slamavskiljare, vilket dock inte sker vid Ockelbo reningsverk. Slammet innehåller fosfor som är en begränsad naturresurs, nödvändig för allt liv. Ur både miljö- och resurshushållningssynpunkt är det viktigt att slammet från avloppsreningsverken används som en resurs på bästa miljömässiga sätt. Det pågår ett arbete med att ta fram en regional slamstrategi.

Säker strålmiljö

Att bo i ett hus med förhöjda radonhalter i inomhusluften ökar risken att drabbas av lungcancer. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) uppskattar att det finns närmare 325 000 bostäder med radonhalter som överstiger 200 becquerel per kubikmeter (Bq/m³).

Kunskapen om radonhalten i länets flerbostadshus och småhus är än så länge bristfällig. I de mätningar som gjorts i flerbostadshusen översteg 27 % av dessa en radonhalt på 200 Bq per kubikmeter luft, motsvarande siffra i småhusen var 24 %. I 12 % av mätningarna i flerbostadshusen var radonhalten också högre än 400 Bq per kubikmeter luft, i småhusen var motsvarande siffra 7 %.

Nr	Ref.	Målformulering	Miljö kvalitetsmål	Nämnd	Tid
38	ÖP	Det rörliga friluftslivets behov ska tillvaratas vid nyetablering av byggnadsverk.	God bebyggd miljö Ett rikt växt- och djurliv	KS BMN UKN	2020
39	ÖP	Kommunen ska ta fram ett bevarandeprogram för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.	God bebyggd miljö	KS BMN UKN	2015
40	NP	Alla boende och elever i kommunen ska ha god tillgänglighet till ett grönområde av god social kvalitet inom 500 m från bostaden och skolan.	God bebyggd miljö Levande skogar	KS UKN BMN	2020
41	ÖP	Kommunen ska verka för att inga nya naturgrus- eller torvtäkter tillkommer.	God bebyggd miljö	KS BMN	2020
42	ÖP RO	Slammet från avloppsreningsverken används som en resurs på bästa miljömässiga sätt i regionen.	God bebyggd miljö	KS BMN Ockelbo Vatten	2020
43	ÖP	Vid lokalisering av bebyggelse ska kriterier som markstabilitet, radonförekomst, översvämningar, vattenförekomster, VA-försörjning, risker för störningar i form av buller, luft- och vattenföroreningar, som kan påverka människors hälsa och säkerhet beaktas.	God bebyggd miljö Säker strålmiljö	KS BMN	2020
44	ÖP	Radonhalten i alla skolor, förskolor, hyresfastigheter och egna hem ska vara lägre än 200 bequerel per kubikmeter luft.	God bebyggd miljö Säker strålmiljö	Ockelbogårdar BMN	2020
45	ÖP	Kommunen ska tillsammans med Gästrike Vatten ta fram en kommunal VA-plan (inklusive översikt och strategier)	God bebyggd miljö	KS BMN Ockelbo Vatten	2014

Bilaga 1. Sveriges 16 miljö kvalitetsmål

1. Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet uppnås.

2. Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

3. Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

4. Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystem är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.

5. Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

6. Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

7. Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

8. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

9. Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktions-förmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kultur-värden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

11. Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

12. Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

13. Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruks- markens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

14. Storslagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

15. God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.